

CHARAKTER PRAWNY MAPY CYFROWEJ

Marlena Jankowska

MONOGRAFIE

CHARAKTER PRAWNY MAPY CYFROWEJ

Marlena Jankowska

MONOGRAFIE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Śląski w Katowicach

Publikacja dofinansowana przez Thales Sp. z o.o.

Stan prawny na 30 maja 2017 r.

Recenzenci

Prof. dr hab. Ryszard Markiewicz

Dr Ewa Laskowska

Redakcja serii

Janusz Barta

Ryszard Markiewicz

Alicja Pollesch

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Mariusz Kurzyński

Opracowanie redakcyjne i łamanie

Violet Design

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przystępujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ

Więcej na www.legalnakultura.pl

POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska SA, 2017

ISBN 978-83-8107-546-6

ISSN 1897-4392

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Książkę dedykuję
Najbliższym

*...any description of reality is always an abstraction,
always partial, and always just one of many possible views...*

ISO/TS 19103 Geographic information – Conceptual schema language.

*...wymiana danych jest niezbędna do stworzenia produktów
o wyższej wartości. Infrastruktury i zasada interoperacyjności
pomagają budować mosty pomiędzy różnymi środowiskami [...] „mostem”
najniższego rzędu w wymianie danych jest powszechne zrozumienie
kodowania danych...*

R.M. Wagner, *Web Pricing & Ordering Service (WPOS) XML
Configuration & Pricing Format (XCPF)*, [tłum. własne].

* * *

*W tej kopii Ziemi, którą teraz budujemy, przydzielili mi Afrykę
i oczywiście, znowu robię wszędzie fiordy, bo tak się składa,
że je lubię i jestem wystarczająco staromodny, żeby uważać,
że nadają one kontynentowi uroczysty, barokowy wyraz.
A oni mi mówią, że to nie jest wystarczająco równikowe...
Równikowe! – zaśmiał się sarkastycznie. – No i co z tego?
Nauka osiągnęła oczywiście parę wspaniałych rzeczy, ale ja ciągle
o wiele bardziej wolę być szczęśliwy niż mieć rację.*

D. Adams, *Autostopem przez galaktykę*, tłum. A. Banaszak, Poznań 1996, s. 128.

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	17
Wstęp – przedmiot opracowania i przyjęta metodologia	29

Rozdział I

Geneza i istota kartografii – rozwój form informacji

przestrzennej w aspekcie prawnym	37
1. Rys historyczny rozwoju informacji przestrzennej	37
2. Uwarunkowania technologiczne – kartografia i prawo	57
3. Podstawowe pojęcia – wyjaśnienie pojęć relewantnych dla rozważań prawnych	61
3.1. Geoinformacja i systemy GI	61
3.2. Od społeczeństwa geoinformacyjnego do geospołeczeństwa	70
3.3. Pojęcie mapy i jej rodzaje. Od mapy analogowej do mapy cyfrowej	77
3.4. Cyberkartografia	91
3.5. Infrastruktura informacyjna państwa – państwowy zasób geodezyjny i kartograficzny	93
3.6. Dane przestrzenne, informacja przestrzenna i systemy informacji przestrzennej	95
3.6.1. Dane – informacja – interpretacja w świetle teorii holonów	96
3.6.1.1. Wprowadzenie	96
3.6.1.2. Dane, informacja, wiedza, mądrość – wyjaśnienie pojęć	97
3.6.1.3. Teoria holonów w cyberkartografii i naukach prawnych	106

4. Ramy prawne: europejskie i międzynarodowe podstawy prawne funkcjonowania systemów informacji przestrzennych	117
4.1. Od pierwszych standardów do „wbudowanej wiedzy prawniczej”	117
4.1.1. Interoperacyjność jako nowe pojęcie prawne	121
4.2. Od projektu GIPSIE do projektu INSPIRE	125
4.2.1. INSPIRE a sektor informacji przestrzennej w Polsce	134
4.3. Polityka kosmiczna a prawo własności intelektualnej ...	136
4.4. Ramy prawne projektu Galileo	145
4.5. Umowy międzynarodowe dotyczące Galileo i GPS	153
4.6. Projekt konwencji międzynarodowej dotyczącej geoinformacji	156
5. Podsumowanie	162

Rozdział II

Rozwój myśli prawnoautorskiej

względem mapy geograficznej	166
1. Wprowadzenie w tematykę przejścia od mapy analogowej do mapy cyfrowej	166
2. Mapa analogowa jako osobna kategoria dzieła w regulacjach prawa autorskiego	168
2.1. Mapa w konwencji berneńskiej	168
2.2. Mapa jako utwór w systematyce systemów <i>common law</i> – utwór literacki czy artystyczny?	171
2.3. Mapa jako utwór piśmienniczy w systematyce polskich ustaw	176
2.4. Podsumowanie	186
3. Indywidualna i twórcza forma wyrażenia w przypadku mapy analogowej – orzecznictwo systemów prawa anglosaskiego oraz kontynentalnego, w tym polskiego	188
3.1. Od przesłanki <i>sweat of the brow</i> do przesłanki piętna osobistego twórcy w orzecznictwie anglosaskim – rys historyczny	188
3.2. Przesłanka oryginalności w orzecznictwie krajów systemu kontynentalnego dotyczącym map	205

3.3. Przesłanki twórczości i indywidualności w polskim orzecznictwie dotyczącym map	211
3.4. Podsumowanie	217
4. Kartograficzna forma wyrażenia	219
4.1. Tak zwana gramatyka kartograficzna a zakres swobody twórczej w procesie tworzenia mapy analogowej	220
4.2. Redakcja mapy i generalizacja a piętno osobiste twórcy	224
4.3. Podsumowanie	232
5. Mapa jako dokument lub materiał urzędowy	234
5.1. System prawa amerykańskiego	234
5.2. Wybrane systemy kontynentalnego prawa europejskiego	239
5.3. Mapa w świetle art. 4 u.p.a.p.p. i art. 2 u.d.i.p.	247
5.4. Przekazywanie materiałów i opracowań geodezyjno-kartograficznych do PZGiK a prawa autorskie	257
5.4.1. Wprowadzenie do rozważań	257
5.4.2. Zasób jako przedmiot ochrony prawa autorskiego	257
5.4.3. Instytucja prawna przekazania materiałów do zasobu	260
5.4.4. Konstrukcje prawne instytucji przekazania materiałów	262
5.5. Podsumowanie	265
6. Podsumowanie	265

Rozdział III

Proces tworzenia mapy cyfrowej i ochrona autorskoprawna

jej wybranych elementów	270
1. Wprowadzenie w tematykę tworzenia map cyfrowych	270
2. Konstrukcja mapy cyfrowej	272
2.1. Gramatyka kartografii cyfrowej	272
2.2. Elementy składowe mapy cyfrowej	274
2.2.1. Dane obserwacyjne pozyskane z ręcznych pomiarów i obserwacji – dane wektorowe, dane rastrowe, dane dodatkowe	275

2.2.2. Zdjęcia lotnicze i satelitarne jako elementy warstwy rastrowej	278
2.2.3. Obiekty przedstawione na mapie jako elementy warstwy wektorowej	278
2.2.4. Warstwa elementów dodatkowych (fotografie, pliki muzyczne itp.)	281
2.2.5. Oprogramowanie	282
2.2.6. Legenda	283
3. Ograniczenia procesu tworzenia mapy cyfrowej	284
3.1. Ograniczenia wynikające z próby dokładnego odwzorowania rzeczywistości	284
3.2. Ograniczenia wynikające ze standaryzacji kolorystyki i legendy mapy	288
3.3. Ograniczenia wynikające z posługiwania się normami ISO	292
3.4. Ograniczenia wynikające z ustaw, rozporządzeń i instrukcji	294
3.5. Ograniczenia wynikające z procesu automatyzacji tworzenia map	296
4. Tworzenie map cyfrowych na przykładach Geoportal.gov.pl, OpenStreetMap i Mapa ExpertGIS oraz warstwy wektorowej w QGIS	302
4.1. Geoportal.gov.pl	302
4.2. OpenStreetMap	304
4.3. Interaktywna Mapa Rozwoju Zabudowy Miasta Lublin ExpertGis i Mapa Inwestycji Miasta Lublin ExpertGis ...	309
4.4. Tworzenie warstwy wektorowej	312
4.5. Próba klasyfikacji autorskoprawnej map cyfrowych	325
4.6. Podsumowanie	328
5. Zdolność ochronna wybranych elementów mapy cyfrowej ...	330
5.1. Wprowadzenie w tematykę potrzeby ochrony utworów wkładowych i danych	330
5.2. Zdolność ochronna prostych danych i faktów	332
5.3. Zdolność ochronna danych wektorowych	336
5.4. Zdolność ochronna danych teledetekcyjnych (rastrowych) pochodzących z przestrzeni kosmicznej i powietrza	342

5.4.1. Pojęcie danych w rozumieniu prawa kosmicznego a prawo autorskie	348
5.4.2. Zdjęcie satelitarne jako utwór fotograficzny	355
5.4.3. Zdolność ochronna zdjęć lotniczych	360
5.4.4. Inne poza autorskoprawnym reżymy prawne ochrony danych	362
5.5. Zdolność ochronna nazwy geograficznej i czcionki	368
5.6. Zdolność ochronna legendy	370
5.7. Zdolność ochronna tzw. mapowych pułapek i elementów steganograficznych	374
5.8. Zdolność ochronna sygnału	378
5.9. Podsumowanie i propozycje zmiany paradygmatów prawa autorskiego	381
5.9.1. Proponowane zmiany paradygmatów w odniesieniu do dzieła generowanego komputerowo	388
5.9.2. Prawo pokrewne do nadań sygnałów – propozycja <i>de lege ferenda</i>	394
6. Podsumowanie	398

Rozdział IV

Mapa cyfrowa jako nowa kategoria autorskoprawna?	403
1. Wprowadzenie do tematu	403
2. Mapa cyfrowa jako utwór samoistny lub zależny	404
3. Mapa cyfrowa jako program komputerowy	409
4. Mapa cyfrowa jako utwór audiowizualny	414
5. Mapa cyfrowa jako elektroniczna baza danych	415
5.1. Kryterium zgromadzenia materiałów według określonej systematyki lub metody	417
5.2. Kryterium indywidualnej dostępności niezależnych elementów	417
5.2.1. Pojęcie niezależności – próby definicyjne	419
5.2.2. Próba rozwiązania problemu	425
5.2.3. <i>Freistaat Bayern v. Verlag Esterbauer GmbH</i> – krytyka stanowiska Trybunału Sprawiedliwości ...	428
5.3. Kryterium istotnych nakładów	436
5.4. Możliwość subsumpcji	439

6. Mapa cyfrowa jako utwór współautorski	441
7. Mapa cyfrowa jako dzieło połączone	446
8. Mapa cyfrowa jako rzecz zbiorowa lub zbiór rzeczy – rozważania na przykładzie Geoport.al.gov.pl	447
9. Mapa cyfrowa jako zbiór	452
10. Mapa cyfrowa jako utwór zbiorowy	457
11. Jak istnienie kategorii dzieła otwartego wpływa na kwalifikację autorskoprawne	461
12. Czy kategoria utworu multimedialnego stanowi alternatywę dla kwalifikacji prawnej mapy cyfrowej?	463
13. Podsumowanie	467

Rozdział V

„Money, money, money”, czyli udostępnianie

i korzystanie z map cyfrowych	471
1. Wprowadzenie w tematykę tzw. polityki danych	471
2. Modele udostępniania danych przestrzennych i danych kosmicznych	475
2.1. Model udostępniania danych przestrzennych: model otwarty (<i>open access</i>), <i>cost recovery model</i> , model biznesowy „Hollywood”	475
2.2. Klasyfikacja wybranych krajowych modeli udostępniania danych	477
2.3. Standaryzacja geolicencji	481
2.4. Modele udostępniania danych kosmicznych	482
3. Otwarte zbiory informacji przestrzennych i licencje otwarte – przykłady zastosowań wraz z omówieniem	486
3.1. Koncepcja danych otwartych	488
3.2. Model licencji Creative Commons jako prototyp Geolicencji	490
3.3. Przykłady zmodyfikowanych modeli licencyjnych opartych na modelu Creative Commons – Australia, Holandia, Niemcy	495
3.4. GEOSS – model otwartej wymiany danych	497
3.5. Model licencyjny ODbL na przykładzie OSM	505
3.5.1. Ogólny opis modelu licencji ODbL	506
3.5.2. Warunki uczestnictwa OSM 1.2.4	507

3.5.3. Autorstwo i prawo do autorstwa OSM w świetle licencji ODbL	510
3.5.4. Bazy danych tworzone na podstawie OSM a warunki licencjonowania	521
3.5.5. Geokodowanie, odwrócone geokodowanie i doktryna Fairhursta w OSM	525
3.5.6. Kompatybilność licencji	530
3.5.7. Interpretacja OSM dotycząca metadanych	533
4. Model licencyjny INSPIRE	534
4.1. Charakter prawny dokumentów UE dotyczących praw własności intelektualnej danych udostępnianych na szczeblu rządowym	534
4.2. Zasady udostępniania danych i ograniczenia	536
4.3. Licencja podstawowa i licencja szczególna	541
4.4. Wytoczne w sprawie zalecanych licencji standardowych, zbiorów i opłat za ponowne wykorzystanie dokumentów	544
4.5. Dozwolony użytek i inne prawne podstawy korzystania z map – implementacja dyrektywy INSPIRE i re-use w Polsce	551
5. Projekt dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rozpowszechniania w celach komercyjnych danych satelitarnych pochodzących z obserwacji Ziemi	555
6. Zasady udostępniania danych pochodzących z systemu Galileo	558
7. Dostęp do danych satelitarnych	561
8. Dostęp do danych geolokalizacyjnych wchodzących w skład <i>big data</i> a ograniczenia wynikające z prawa do prywatności	562
8.1. <i>Big data</i> , <i>data mining</i> i <i>privacy preserving</i> <i>data mining</i>	562
8.2. Przegląd nowych technologii umożliwiających lokalizację użytkownika	564
8.3. Środki ochrony prywatności przedsięwzięte na poziomie europejskim	573
8.4. Zgoda użytkownika	579
9. Podsumowanie	583

Podsumowanie	587
1. Interoperacyjność i pojęcie mapy cyfrowej	588
2. Geospołeczeństwo, cyberkartografia, neogeografia	590
3. Pojęcie utworu kartograficznego a mapa cyfrowa	591
4. Mapa jako dzieło fikcyjne i dzieło informacyjne	592
5. Od mapy analogowej do mapy cyfrowej – przesłanki ochrony autorskoprawnej	593
6. Pojęcie danych na gruncie prawa kosmicznego a prawo autorskie	594
7. Mapa jako materiał urzędowy	595
8. Mapa cyfrowa jako nowa kategoria dzieła?	596
9. Prawo pokrewne do nadań sygnałów – propozycja <i>de lege ferenda</i>	597
10. Ujednolicanie polityk danych	599
Bibliografia	603
Wykaz tabel i rysunków	629

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne, polityki, wytyczne

- am. pr. aut.
[17 U.S.C.] – amerykańskie prawo autorskie (17 United States Code)
- austr. pr. aut. – australijskie prawo autorskie
- belg. pr. aut. – belgijskie prawo autorskie
- Biała Księga
GEOSS – *White Paper on the GEOSS Data Sharing Principles*, http://www.earthobservations.org/documents/dsp/Draft%20White%20Paper%20for%20GEOSS%20Data%20Sharing%20Policies_27Sept08.pdf (dostęp: 16.08.2016 r.)
- CDPA – Copyright, Designs and Patents Act 1988
- DCMA – Digital Millennium Copyright Act
- decyzja
2007/779/WE – decyzja Rady z 8.11.2007 r. ustanawiająca wspólnotowy mechanizm ochrony ludzkości (przekształcenie) (2007/227/WE, Euratom), (Dz.Urz. UE L 314, s. 9)
- decyzja
2012/117/UE – decyzja wykonawcza Komisji 2012/117/UE z 23.02.2012 r. w sprawie stworzenia wykazu ważnych momentów decyzyjnych do celów oceny realizacji programu Galileo w odniesieniu do centrów i stacji naziemnych, które mają powstać w ramach fazy rozwoju i fazy rozmieszczania programu (Dz.Urz. UE L 52, s. 28)
- decyzja
nr 1104/2011/UE – decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1104/2011/UE z 25.10.2011 r. w sprawie warunków dostępu do usługi publicznej o regulowanym dostępie oferowanej przez globalny system nawigacji satelitarnej utworzony w ramach programu Galileo (Dz.Urz. UE L 287, s. 1)
- decyzja
nr 768/2008/WE – decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 768/2008/WE z 9.07.2008 r. w sprawie wspólnych ram dotyczących

- wprowadzania produktów do obrotu, uchylająca decyzję Rady 93/465/EWG (Dz.Urz. UE L 218, s. 82)
- Dobre praktyki INSPIRE – *Good practice in data and service sharing*, z 9.01.2013 r., http://inspire.ec.europa.eu/documents/Data_and_Service_Sharing/GoodPractice_%20DataServiceSharing_v3.pdf (dostęp: 5.08.2016 r.)
- dyrektywa 91/250/EWG – dyrektywa Rady 91/250/EWG z 14.05.1991 r. w sprawie ochrony prawnej programów komputerowych (Dz.Urz. L 122, s. 42); nie obowiązuje
- dyrektywa 91/692/EWG – dyrektywa 91/692/EWG z 23.12.1991 r. normalizująca i racjonalizująca sprawozdania w sprawie wykonywania niektórych dyrektyw odnoszących się do środowiska (Dz.Urz. WE L 377, s. 48)
- dyrektywa 96/9/WE – dyrektywa 96/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 11.03.1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych (Dz.Urz. WE L 77, s. 20; Dz.Urz. Polskie wydanie specjalne: rozdz. 13, t. 15, s. 459)
- dyrektywa 2001/29/WE – dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 22.05.2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.Urz. UE L 167, s. 10)
- dyrektywa 2003/35/WE – dyrektywa 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 26.05.2003 r. przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywę Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (Dz.Urz. UE L 156, s. 17)
- dyrektywa 2003/4/WE – dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 28.01.2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz.Urz. UE L 41, s. 26)
- dyrektywa 2009/24/WE – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/24/WE z 23.04.2009 r. w sprawie ochrony prawnej programów komputerowych (Dz.Urz. UE L 111, s. 16)
- dyrektywa 2013/37/UE – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/37/UE z 26.06.2013 r. zmieniająca dyrektywę 2003/98/WE w sprawie ponownego wykorzystania informacji sektora publicznego (Dz.Urz. UE L 175, s. 1)

- dyrektywa 2014/53/UE – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/53/UE z 16.04.2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich dotyczących udostępniania na rynku urządzeń radiowych i uchylająca dyrektywę 1999/5/WE (Dz.Urz. UE L 153, s. 62)
- dyrektywa INSPIRE – dyrektywa 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 14.03.2007 r. ustanawiająca infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE) (Dz.Urz. UE L 108, s. 1)
- dyrektywa re-use – dyrektywa 2003/98/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 17.11.2003 r. w sprawie ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego (Dz.Urz. UE L 345, s. 90)
- FOIL – New York State’s Freedom of Information Law
- GEOSS-DSAP – *GEOSS Data Sharing Action Plan*, GEO-VII, 3–4.11.2010 r., https://www.earthobservations.org/documents/geo_vii/07_GEOSS%20Data%20Sharing%20Action%20Plan%20Rev2.pdf (dostęp: 16.08.2016 r.)
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2017 r. poz. 459 ze zm.)
- k.p.a. – ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 23 ze zm.)
- k.p.c. – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1822 ze zm.)
- Kierunki implementacji GEOSS – *Implementation Guidelines for the GEOSS Data Sharing Principles*, http://www.earthobservations.org/documents/geo_vi/07_Implementation%20Guidelines%20for%20the%20GEOSS%20Data%20Sharing%20Principles%20Rev2.pdf (dostęp: 16.08.2016 r.)
- Kierunki INSPIRE – *Guidance on the „Regulation on access to spatial data sets and services of the Member States by Community institutions and bodies under harmonised conditions”*, z 9.01.2013 r., http://inspire.ec.europa.eu/documents/Data_and_Service_Sharing/DSSGuidanceDocument_v5.0.pdf (dostęp: 8.08.2016 r.)
- Komunikat w sprawie identyfikacji radiowej – Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. Identyfikacja radiowa (RFID) w Europie: w stronę ram polityki (SEC (2007) 312), z 15.03.2007 r., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52007DC0096&from=EN> (dostęp: 12.02.2017 r.)

- konwencja berneńska – Konwencja berneńska o ochronie dzieł literackich i artystycznych z 9.09.1886 r. (Akt paryski) (Dz.U. z 1990 r. poz. 474)
- konwencja brukselska – Konwencja dotycząca rozpowszechniania transmitowanych przez satelitę sygnałów przenoszących programy, sporządzona w Brukseli 21.05.1974 r.
- konwencja ESA – Konwencja o utworzeniu Europejskiej Agencji Kosmicznej, sporządzona w Paryżu 30.05.1975 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 61)
- konwencja EUMETSAT – Konwencja w sprawie ustanowienia europejskiej Organizacji Eksploatacji Satelitów Meteorologicznych (EUMETSAT), sporządzona w Genewie 24.05.1983 r. (Dz.U. z 2010 r. poz. 21)
- konwencja rzymska – Międzynarodowa konwencja o ochronie wykonawców, producentów fonogramów i organizacji nadawczych, sporządzona w Rzymie 26.10.1961 r. (Dz.U. z 1997 r. poz. 800)
- konwencja WIPO – Konwencja o ustanowieniu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej, podpisana w Sztokholmie 14.07.1967 r. (Dz.U. z 1975 r. poz. 49 i 51)
- LADA – (portugalska) ustawa nr 46/2007 z 24.08.2007 r. nowelizująca ustawę nr 65/93 z 26.08.1993 r. Regula a acesso aos documentos administrativos e a sua reutilização
- LRSCA – Land Remote Sensing Commercialisation Act z 1984 r. (USA)
- MKOD – Międzynarodowa Karta Otwartych Danych
- MKPKiK – Międzynarodowa Karta Przestrzeni Kosmicznej i Kataklizmów
- niem. pr. aut. [UrhG] – niemieckie prawo autorskie (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte, ustawa z 16.09.1965 r., <https://www.gesetze-im-internet.de/urhgf/>, dostęp: 13.03.2016 r.)
- nowela z 5.06.2014 r. – ustawa z 5.06.2014 r. o zmianie ustawy – Prawo geodezyjne i kartograficzne oraz ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. poz. 897 ze zm.)
- opinia EKES w sprawie Galileo – opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: *Program GALILEO: pomyslnie utworzenie Europejskiego Organu Nadzoru* (Dz.Urz. UE C 318 z 2006 r., s. 210)
- porozumienie o ISS – Agreement Among the Governments of Canada, Governments of Member States of the European Space

- Agency, the Government of Japan, the Government of the Russian Federation, and the Government of the United States of America concerning Cooperation on the Civil International Space Station, podpisane w Waszyngtonie 29.01.1998 r.
- p.g.k. – ustawa z 17.05.1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz.U. z 2016 r. poz. 1629 ze zm.)
- porozumienie TRIPS – Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej, sporządzone w Marakeszu 15.04.1994 r. (Dz.Urz. UE L 336, s. 214)
- PRA – Public Records Act (Kalifornia)
- Projekt konwencji – projekt Międzynarodowej konwencji o regulacji geoinformacji (International Convention on The Regulation of Geoinformation)
- Raport CSP – *Report on Computer Software Protection* z 30.10.1994 r., przygotowany przez Copyright Law Review Committee (Australalia)
- r.b.d.m.z. – rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z 2.11.2015 r. w sprawie bazy danych obiektów topograficznych oraz mapy zasadniczej (Dz.U. poz. 2028)
- r.b.d.o.t. – rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 17.11.2011 r. w sprawie bazy danych obiektów topograficznych oraz bazy danych obiektów ogólnogeograficznych, a także standardowych opracowań kartograficznych (Dz.U. Nr 279, poz. 1642 ze sprost.)
- r.o.m.z. – rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 17.05.1999 r. w sprawie określenia rodzajów materiałów stanowiących państwowy zasób geodezyjny i kartograficzny, sposobu i trybu ich gromadzenia i wyłączenia z zasobu oraz udostępniania zasobu (Dz.U. Nr 49, poz. 493); nie obowiązuje
- r.o.r.m. – rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z 15.05.2001 r. w sprawie określenia rodzajów map, materiałów fotogrametrycznych i teledetekcyjnych, stanowiących państwowy zasób geodezyjny i kartograficzny, których rozpowszechnianie, rozprowadzanie oraz reprodukowanie w celu rozpowszechniania i rozprowadzania wymaga zezwolenia, oraz trybu udzielania tych zezwoleń (Dz.U. Nr 56, poz. 588); nie obowiązuje

- r.s.t. – rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 9.11.2011 r. w sprawie standardów technicznych wykonywania geodezyjnych pomiarów sytuacyjnych i wysokościowych oraz opracowywania i przekazywania wyników tych pomiarów do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego (Dz.U. Nr 263, poz. 1572)
- rozporządzenie nr 1285/2013 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1285/2013 z 11.12.2013 r. w sprawie realizacji i eksploatacji europejskich systemów nawigacji satelitarnej oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 876/2002 i rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 683/2008 (Dz.Urz. UE L 347, s. 1)
- rozporządzenie nr 1291/2013 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1291/2013 z 11.12.2013 r. ustanawiające „Horyzont 2020” – program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji (2014–2020) oraz uchylające decyzję nr 1982/2006/WE (Dz.Urz. UE L 347, s. 104)
- rozporządzenie nr 1321/2004 – rozporządzenie Rady (WE) nr 1321/2004 z 12.07.2004 r. w sprawie ustanowienia struktur zarządzania europejskimi programami radionawigacyjnymi (Dz.Urz. UE L 246, s. 1); nie obowiązuje
- rozporządzenie nr 876/2002 – rozporządzenie Rady (WE) nr 876/2002 z 21.05.2002 r. ustanawiające Wspólne Przedsięwzięcie Galileo (Dz.Urz. UE L 138, s. 1); nie obowiązuje
- rozporządzenie nr 912/2010 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 912/2010 z 22.09.2010 r. ustanawiające Agencję Europejskiego GNSS, uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1321/2004 w sprawie ustanowienia struktur zarządzania europejskimi programami radionawigacyjnymi i zmieniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 683/2008 (Dz.Urz. UE L 276, s. 11).
- TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana 2016 r.) (Dz.Urz. UE C 202, s. 47)
- Traktat WIPO o prawie autorskim – Traktat WIPO o prawie autorskim, sporządzony w Genewie 23.12.1996 r. (Dz.Urz. UE L 89, s. 8)
- TUE – Traktat o Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana 2016 r.) (Dz.Urz. UE C 202, s. 1)
- umowa w sprawie systemów nawigacji satelitarnej – Umowa w sprawie promowania, użytkowania i świadczenia usług systemów nawigacji satelitarnej GALILEO i GPS oraz powiązanych z nimi aplikacji, sporządzona

- w Dromoland Castle 26.06.2004 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 328)
- u.g.n. – ustawa z 21.08.1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2016 r. poz. 2147 ze zm.)
- u.i.i.p. – ustawa z 4.03.2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej (Dz.U. Nr 76, poz. 489 ze zm.)
- u.o.b.d. – ustawa z 27.07.2001 r. o ochronie baz danych (Dz.U. Nr 128, poz. 1402 ze zm.).
- u.p.a.1926 – ustawa z 29.03.1926 r. o prawie autorskim (Dz.U. z 1935 r. Nr 36, poz. 260 ze zm.)
- u.p.a.1952 – ustawa z 10.07.1952 r. o prawie autorskim (Dz.U. Nr 34 poz. 234 ze zm.)
- u.p.a.p.p. – ustawa z 4.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2017 r. poz. 880).
- u.p.w.i. – ustawy z 25.02.2016 r. o ponownym wykorzystaniu informacji sektora publicznego (Dz.U. poz. 352 ze zm.)
- UCITA – Uniform Computer Information Transactions Act (projekt)
- UTSA – Uniform Trade Secrets Act
- Warunki uczestnictwa OSM – *OpenStreetMap Contributor Terms 1.2.4*, https://wiki.osmfoundation.org/wiki/License/Contributor_Terms (dostęp: 25.08.2016 r.)
- wytyczne KE – obwieszczenie Komisji „Wytyczne w sprawie zalecanych licencji standardowych, zbiorów i opłat za ponowne wykorzystanie dokumentów” 2014/C 240/01 (Dz.Urz. UE C 240, s. 1)
- Zasady implementacji INSPIRE – *Implementing rules for governing access and rights of use of spatial data sets and services for Community institutions and bodies – Description of rules with accompanying Commentary and Guidance*, z 14.01.2009 r., http://inspire.ec.europa.eu/reports/ImplementingRules/DataandServiceSharing/D4.9_Draft_IR_Data_and_Service_sharing_v2.0.pdf (dostęp: 5.08.2016 r.)
- Zasady ONZ – rezolucja ONZ A/RES/41/65 z 11.04.1986 r. „Zasady dotyczące teledetekcji Ziemi z kosmosu”, <http://www.un.org/documents/ga/res/41/a41r065.htm> (dostęp: 25.09.2016 r.)
- Zielona księga – *Zielona księga w sprawie zastosowań nawigacji satelitarnej*, COM(2006) 769 final

Organizacje i instytucje

BGH	– Federalny Trybunał Sprawiedliwości RFN (Der Bundesgerichtshof)
DCP	– Department of City Planning
EKES	– Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny
EOSAT	– Earth Observation Satellite Company
ESA	– Europejska Agencja Kosmiczna (European Space Agency)
ESDZ	– Europejska Służba Działań Zewnętrznych
ESRI	– Instytut Badań Systemów Środowiskowych (Environmental Systems Research Institute)
EUMETSAT	– European Organisation for the Exploitation of Meteorological Satellites
EUTELSAT	– European Telecommunication Satellite Organisation
FGDC	– Federalny Komitet Danych Geograficznych (Federal Geographic Data Committee)
GEOSS	– Group on Earth Observations
GJU	– Wspólne Przedsiębiorstwo Galileo (Galileo Joint Undertaking)
GSDI	– Global Spatial Data Infrastructure Association
GUGiK	– Główny Urząd Geodezji i Kartografii
IBA	– Międzynarodowe Stowarzyszenie Prawników (International Bar Association)
IGIK	– Instytut Geodezji i Kartografii
IHO	– International Hydrographic Organization
ISO	– International Organization for Standardization
LWG OSMF	– Licensing Working Group przy OpenStreetMap Foundation
NASA	– Narodowa Agencja Aeronautyki i Przestrzeni Kosmicznej (National Aeronautics and Space Administration)
NOAA	– National Oceanic and Atmospheric Administration
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
OGC	– Open GIS Consortium
OGH	– Sąd Najwyższy Austrii (Oberster Gerichtshof)
ONZ	– Organizacja Narodów Zjednoczonych
OSMF	– OpenStreetMap Foundation
SA	– sąd apelacyjny
SKP	– Stowarzyszenie Kartografów Polskich
SN	– Sąd Najwyższy
TS	– Trybunał Sprawiedliwości

UE	– Unia Europejska
UN-GGIM	– United Nations Committee of Experts on Global Geospatial Information Management
WIPO	– Światowa Organizacja Własności Intelektualnej (World Intellectual Property Organization)
WMO	– Światowy Kongres Meteorologiczny (World Meteorological Organization)
WSA	– wojewódzki sąd administracyjny

Publikatory i czasopisma

AFKiT	– Archiwum Fotogrametrii, Kartografii i Teledetekcji
Ariz. St. LJ.	– Arizona State Law Journal
B.U. INT'L L.J.	– Boston University International Law Journal
Biul.SKP	– Biuletyn Stowarzyszenia Kartografów Polskich
Chi. J. Int'l L	– Chicago Journal of International Law
C.L.D.	– Case Law Database
Dz.Urz.	– Dziennik Urzędowy
EIPR	– European Intellectual Property Review
GRUR	– Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht
J. Space L.	– Journal of Space Law
MMR	– MultiMedia und Recht
M.P.	– Monitor Polski
NJW	– Neue Juristische Wochenschrift
NP	– Nowe Prawo
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSAB	– Orzecznictwo Sądów Apelacji Białostockiej
OSNC	– Orzecznictwo Sądów Polskich. Izba Cywilna
PUG	– Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
REDA	– Revue Internationale de Droit Économique
RIDA	– Revue Internationale du Droit d'Auteur
RG	– Roczniki Geomatyki
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
URISA Journal	– Journal of the Urban and Regional Information Systems Association
WIPO Journal	– World Intellectual Property Organization Journal
ZNUJ	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
ZNUJ PPWI	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej

ZNUJ PWiOWI	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej
Zb. Orz.	– Zbiór Orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości i Sądu
ZUM	– Zeitschrift für Urheber- und Medienrecht

Inne

ADS	– <i>Airbus Defence and Space</i>
AI	– sztuczna inteligencja (<i>artificial intelligence</i>)
ANPR	– automatyczne rozpoznawanie tablic rejestracyjnych (<i>automatic numberplate recognition</i>)
BSS	– <i>Broadcasting-Satellite Service</i>
CAD	– systemy/technologie projektowania wspomagane komputerowo (<i>computer-aided design</i>)
CC	– <i>Creative Commons</i>
CCTV	– <i>closed-circuit television</i>
CCTV	– kamery przemysłowe (<i>closed-circuit television</i>)
CGIS	– kanadyjski <i>Geographic Information System</i>
ECOMET	– <i>Economic Interest Grouping</i>
EDRS	– tzw. kosmiczna infostrada (<i>European Data Relay System</i>)
EOSAT	– <i>Earth Observation Satellite Company</i>
ERS	– <i>European Remote Sensing Satellite</i>
FSS	– <i>Fixed-Satellite Service</i>
GI	– geoinformacja, informacja przestrzenna (<i>geoinformation</i>)
GIS	– system informacji przestrzennej, system informacji geograficznej (<i>geographical information system</i>)
GPS	– standardowy serwis pozycjonowania (<i>global positioning system</i>)
GSDI	– <i>Global Spatial Data Infrastructure</i>
HRSD	– wysokorozdzielcze dane satelitarne (<i>high resolution satellite data</i>)
IIP	– infrastruktura informacyjna państwa
IMI Lublin	– Interaktywna Mapa Inwestycji Miasta Lublin
INSPIRE	– <i>INfrastructure for SPatial InfoRmation in Europe</i>
IPR	– prawa własności intelektualnej (<i>intellectual property rights</i>)
KIIP	– Krajowa Infrastruktura Informacji Przestrzennych
KPRSK	– Krajowy Plan Rozwoju Sektora Kosmicznego

Landsat	– <i>Land Remote-Sensing Satellite</i>
MPHP	– Mapa Podziału Hydrograficznego Polski
NFC	– <i>near field communication</i>
NGO	– <i>non-governmental organization</i>
NSDI	– <i>National Spatial Data Infrastructure</i>
ODbL	– <i>Open Database Licence Agreement</i>
OGC	– <i>Open GIS Consortium</i>
ORKa.MV	– <i>Offene Regionalkarte Mecklenburg-Vorpommern</i>
OSM	– <i>OpenStreetMap</i>
O-T	– <i>orbis terrarum</i>
PZGiK	– państwowy zasób geodezyjny i kartograficzny
POI	– <i>point of interest</i>
PRS	– usługa publiczna o regulowanym dostępie (<i>public regulated service</i>)
RFID	– <i>radio-frequency identification</i>
SA	– <i>share alike</i>
SAF	– satelitarne centrum operacyjne
SDI	– <i>spatial data infrastructure</i>
SPOT	– <i>Satellite Pour l' Observation de la Terre</i>
VGI	– społecznościowa informacja geograficzna lub informacja geograficzna zbierana przez wolontariuszy (<i>volunteered geographical information</i>)
WMS	– <i>Web Map Server/Service</i>

WSTĘP – PRZEDMIOT OPRACOWANIA I PRZYJĘTA METODOLOGIA

Rozwój nowych technologii geolokalizacyjnych i konceptu społeczeństwa geoinformacyjnego wynikającego z rozwoju systemów informacji przestrzennej (*geographical information system*, GIS) i dostępu do danych przestrzennych (*geoinformation*, GI) nie tylko towarzyszy nam od dłuższego czasu, ale zyskuje coraz donioślejszy wymiar praktyczny. Mimo to problematyka ta nie doczekała się jeszcze całościowego opracowania w polskiej literaturze prawniczej. Także opracowania zagraniczne tego tematu należą do nielicznych i dość ogólnych. Spostrzeżenie to skłoniło autorkę do podjęcia próby zbadania problematyki mapy cyfrowej w świetle prawa autorskiego i przedstawienia jej na tyle szeroko oraz wielopłaszczyznowo, by pozwolić ukazać, w jaki sposób fenomen mapy cyfrowej kwestionuje znane nam koncepcje i mechanizmy działania prawa własności intelektualnej. Niniejsza praca ma na celu dokonanie krytycznej analizy stosowania przepisów prawa autorskiego w ich obecnym kształcie i brzmieniu w odniesieniu do map cyfrowych.

Dotychczasowe badania autorki nad geoinformacją pozwalają jej twierdzić, że jesteśmy świadkami narodzin nowej dziedziny nauki, która czerpie z wielu dziedzin i działów prawa, by jednak tworzyć własne zręby i strukturę, i to w obszarze nauk prawnych¹. Prawne aspekty

¹ Aktualność zyskują tu następujące słowa Z. Ziemińskiego: „Trzeba pogodzić się z faktem, że wyodrębnianie się poszczególnych dyscyplin naukowych w obrębie nauk prawnych następowało w sposób nader spontaniczny, a często i przypadkowy, z tym iż ostatnie dziesięciolecia ze względu na szybkość przemian społecznych związanych

geoinformacji stanowią coraz częściej osobny przedmiot wykładany w toku studiów prawniczych, a jego zakres ewoluuje podobnie jak zakres przedmiotowy prawa kosmicznego. Nie może umknąć przy tym uwadze, że te dwie dziedziny znajdują się bardzo blisko siebie, czasami się przenikając lub nawzajem od siebie czerpiąc. Trzeba przy tym z całą mocą podkreślić, że dorobek literatury dotyczącej geoinformacji jest olbrzymi na gruncie nauk technicznych. W opracowaniach tych coraz częściej czyni się odniesienia do prawa, w tym zwłaszcza do prawa własności intelektualnej, lecz w sposób nieudolny i bardzo ogólnikowy, przyjmując zgoła jako dogmat, że mapa cyfrowa jest objęta jego ochroną. Stąd też autorka od początku prowadzonych badań czuła się w obowiązku realizacji dwóch celów. Po pierwsze, postanowiła przygotować opracowanie prawne, które bazuje na istniejącym dorobku w naukach technicznych i towarzyszącej mu literaturze, by w dalszej kolejności skonfrontować stawiane tam tezy z zakresu prawa autorskiego z czysto prawniczym rozumieniem i stosowaniem opisywanych koncepcji. Po drugie, dogłębna analiza procesu powstawania dóbr i usług w społeczeństwie geoinformacyjnym skłoniła ją do próby syntezy technicznego ujęcia tworzenia mapy cyfrowej z prawniczym rozumieniem i kwalifikacją tych czynności.

Przedmiotem rozprawy jest krytyczna analiza istniejącej regulacji prawa autorskiego, spod ochrony której uciekają systemy informacji przestrzennej i dane przestrzenne. Analiza ta ma na celu ukazanie wad ram konstrukcyjnych wybranych instytucji, usunięcie których mogłoby przyczynić się do szerszej, a nade wszystko pewniejszej, ochrony tychże dóbr. Autorka podaje w wątpliwość powszechnie przytaczaną w międzynarodowej literaturze prawniczej tezę, jakoby ochrona GIS była pewniejsza na gruncie systemów prawa europejskiego niż systemów anglosaskich, z uwagi na istniejącą unijną regulację ochrony baz danych². Brak rzeczywistej ochrony na podstawie dyrektywy 96/9/WE prowadziłby do zrównania pozycji prawnej GIS w systemie prawa

z gwałtownymi przeobrażeniami życia gospodarczego [...] doprowadziły do znacznego zróżnicowania poglądów w tej materii” – Z. Ziemiński, *Metodologiczne zagadnienia prawoznawstwa*, Warszawa 1974, s. 68.

² T. Scassa, D.R. Fraser Taylor, *Intellectual Law and Geospatial Information: Some Challenges*, „WIPO Journal” 2014/1, s. 84–85.

kontynentalnego, jak też anglosaskiego, co uzasadniałoby potrzebę szerszej analizy komparatystycznej w poszukiwaniu rzeczywistego reżimu ochrony GIS i geodanych, co też autorka czyni.

W tym celu pracę podzielono na pięć rozdziałów. W rozdziale I obszernie przedstawiono koncepcje społeczeństwa geoinformacyjnego, cyberkartografii, systemów informacji przestrzennej i mapy cyfrowej. Zważywszy, że badana problematyka ma charakter nie tylko techniczny, lecz także interdyscyplinarny, autorka postanowiła również przybliżyć istniejącą w naukach geoinformacyjnych tzw. piramidę aksjologiczną (dane – informacja – wiedza – mądrość), by podjąć próbę osadzenia jej w prawie cywilnym (w tym autorskim). Idea przybliżania poglądów i konstrukcji rozwijanych w różnych dziedzinach staje się współcześnie niezmiernie ważna, pozwala w istocie syntezywać ustalenia i ustalać kierunki dalszej analizy, nawet jeżeli pochodzą one z różnych dziedzin nauki.

Metoda dogmatyczna pełni rolę służebną względem metody socjotechnicznej³, co szczególnie widać przez pryzmat socjologiczno-psychologicznej płaszczyzny badania otoczenia faktycznego i technologicznego funkcjonowania kartografii cyfrowej. To w istocie stanowi podstawę zrozumienia fenomenu tego zjawiska, jak też powszechnego korzystania z map i GPS. Pozwala wreszcie dostrzec, że mapa cyfrowa jest nie tylko wytworem nowych technologii, lecz także wytworem kulturowym. Dziś prawie nie istnieją użytkownicy internetu, którzy nie wiedzieliby, na czym polega praktyka tzw. tagowania czy geotagowania⁴, nawet jeżeli te pojęcia wydawałyby się im obce. Opis nowych zachowań użytkowników internetu wyjaśnia, dlaczego „oprócz formalnej analizy zastanych instytucji prawnych okazuje się [...] społecznie nieodzowna analiza funkcjonowania tych instytucji, polegająca na porównywaniu faktycznie spełnianych przez daną instytucję funkcji z rolą, jaką się tej instytucji oficjalnie przypisuje czy też jaką jej przypisuje społeczeństwo, a także na zbadaniu powiązań tych funkcji z funkcjami innych instytucji systemu”⁵.

³ Z. Ziemiński, *Metodologia nauk prawnych. Przewodnik dla studentów studium dla pracujących*, Poznań 1972, s. 39–43.

⁴ Pojęcie wyjaśnione w rozdz. I, 3.2.

⁵ Z. Ziemiński, *Szkice z metodologii szczegółowych nauk prawnych*, Warszawa–Poznań 1983, s. 98.

W rozdziale II autorka skoncentrowała swe badania na rozwoju myśli autorskoprawnej względem mapy analogowej. Przybliżyła historycznoprawne uwarunkowania objęcia mapy ochroną prawa autorskiego, opierając się na dorobku systemów anglosaskich i wybranych systemów kontynentalnych. Autorka, zdając sobie sprawę z tego, że systemy anglosaskie zbudowane są na innych przesłankach, co jest zwłaszcza widoczne na gruncie prawa amerykańskiego, uznała jednak, że wielość i szczegółowość rozważań poświęconych mapie wymaga ich odnotowania w niniejszej publikacji. Szczególnie że, jak wykaże dalsza analiza prawna, jurysprudencja polska, w przeciwieństwie do anglosaskiej, nie może pochwalić się łączeniem rozważań na gruncie prawa i technologii. Nie jest możliwe podjęcie się opisu prawnego mapy cyfrowej bez wcześniejszego, chociaż ogólniejszego, uwzględnienia dorobku doktryny i orzecznictwa wypracowanego w tym zakresie. Zamysł prowadzenia rozważań na tym polu był przy tym taki, by najpierw pokazać istniejący poziom szczegółowości badania tworzenia mapy na kanwie doktryny prawa i orzecznictwa w systemie anglosaskim i kontynentalnym. Refleksje tam poczynione skonfrontowano z praktycznym wymiarem tworzenia mapy analogowej (tzw. gramatyka kartografii) celem ponownego prześledzenia i opisanie elementów twórczych mapy. Rozważania kończy próba ukazania mapy jako materiału urzędowego oraz towarzyszących temu wątpliwości na gruncie prawa autorskiego, jak też prawa geodezyjnego i kartograficznego. Przedmiotem rozważań objęto także państwowy zasób geodezyjny i kartograficzny oraz jego status prawny.

W rozdziale III dokonano poszerzonej analizy problematyki mapy cyfrowej poprzez szerszy opis zasad i sposobów jej tworzenia oraz jej elementów. Autorka, będąc zwolenniczką syntezy nauk technicznych i prawnych, pogłębia ustalenia w zakresie tworzenia mapy analogowej, przechodząc od gramatyki kartografii analogowej do gramatyki kartografii cyfrowej celem ustalenia, jak zmiany tu zachodzące oddziałują na ustalenia w zakresie prawa autorskiego. Rozważań tych nie można by skutecznie czynić bez podania przykładów istniejących map cyfrowych. Z uwagi na wielość i różnorodność desygnatów tego pojęcia, po wcześniejszej refleksji, autorka postanowiła objąć badaniem trzy konkretne modele map: 1) Geoportals.gov.pl, tworzony w ramach

realizacji dyrektywy INSPIRE, stanowiący przykład **modelu publicznego**; 2) mapę OpenStreetMap (OSM), tworzoną przez internautów, stanowiącą przykład **modelu prywatnego otwartego**; 3) mapę tworzoną przez prywatny podmiot ExpertGis, stanowiącą przykład **modelu prywatnego zamkniętego**. Zapewne Czytelnik, korzystający w przeważającej mierze z dóbr i usług Google, spodziewa się w monografii szczegółowego omówienia Google Maps i odtworzenia jego konstrukcji prawnej. Autorka pragnie sprecyzować jednak, że nadrzędnym celem niniejszego opracowania było ukazanie mapy cyfrowej jako nowego konstruktów z punktu widzenia prawa autorskiego. Dlatego też postanowiła ograniczyć swe pole badawcze do trzech najprostszych i najbardziej reprezentatywnych przykładów, przedstawionych odpowiednio w trzech modelach. Ponieważ struktura i charakter prawny Google Maps są jeszcze bardziej złożone, pogłębianie analizy przez dodatkowy opis tego projektu byłoby bezcelowe, nadto zaciemniałoby prawdziwy obraz przedmiotu rozważań i jego zakres. Rozdział III kończy próba ustalenia, czy elementy składowe mapy, takie jak dane rastrowe, dane wektorowe, nazwy geograficzne, czcionka, tzw. pułapki mapowe i sygnał, są objęte ochroną prawa autorskiego. Celem precyzyjnego, ale też skrótowego językowo, ujęcia badań w tym obszarze autorka sięga do pojęcia zdolności ochronnej względem kolejnych elementów mapy, które to pojęcie zapożycza z prawa własności przemysłowej.

W rozdziale IV autorka próbuje ustalić, czy mapa cyfrowa stanowi znaną dotychczas kategorię prawa autorskiego, czy nie. Nawiązując ponownie do przykładów Geoportalu, map OSM i ExpertGis, ocenie poddaje zagadnienie, czy mapy te można klasyfikować jako utwór współautorski, dzieła połączone, dzieło zbiorowe, bazę danych, dzieło otwarte czy dzieło multimedialne. A może mapa cyfrowa stanowi przykład nowej kategorii autorskoprawnej?

Rozdziałowi V nieprzypadkowo nadano nietypowy dla monografii prawniczej tytuł „Money, money, money”. Zasadniczą tezę pracy było ustalenie i próba odpowiedzi na pytanie, czy mapa cyfrowa stanowi utwór w rozumieniu prawa autorskiego i jaki jest zakres jej ochrony. Rozważania w powyższym obszarze zawarto w rozdziałach II, III, IV. Badania te byłyby jednak niepełne bez wyraźnego wskazania,

że potrzeba ich prowadzenia stanowi wynik rosnącego potencjału geodanych i pojawiającej się silnej potrzeby ich komercjalizacji. Uwagi w tym rozdziale mają charakter generalny i poglądowy, a ich zadaniem jest ukazanie różnych modeli licencjonowania geodanych, z bardzo ogólnym odniesieniem do stanu prawnego w Polsce. Decyzję tę uzasadnia fakt budowania międzynarodowych infrastruktur informacji przestrzennych bazujących na różnych danych, pozyskiwanych na różnych licencjach i o jakże różnych celach. Stąd sprowadzenie prowadzonych tu badań wyłącznie do egzekucji i stosowania przepisów regulujących udostępnianie danych w Polsce byłoby niecelowe. Zagadnienie to, bardzo obszerne w swej naturze, znacznie przekraczałoby zresztą zręby przygotowanej pracy. Ukazane modele licencjonowania danych stanowią jedynie uzupełnienie rozważań nad charakterem prawnym mapy cyfrowej. O ich aktualności świadczy chociażby brzmienie dyrektywy zmieniającej dyrektywę re-use, która w motywie 5 wyraźnie precyzuje, że rosnące w tempie geometrycznym nagromadzenie danych oraz wsparcie komercyjnego ich wykorzystania wymaga nowych mechanizmów prawnych⁶. Rozdział ten zamykają uwagi na temat *big data* i zagadnienia poszanowania prywatności przy okazji udostępniania danych geolokalizacyjnych. Z uwagi na ograniczoną objętość książki zagadnienie danych osobowych nie było przedmiotem szerszej uwagi.

Intencją autorki było ukazanie, że badania w zakresie istoty mapy cyfrowej z perspektywy stosowania prawa autorskiego i możliwości jej ochrony (a zwłaszcza jej elementów składowych, czyli tzw. danych)

⁶ Motyw 5 preambuły dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/37/UE z 26.06.2013 r. zmieniającej dyrektywę 2003/98/WE w sprawie ponownego wykorzystania informacji sektora publicznego (Dz.Urz. UE L 175, s. 1) stanowi, że: „Od czasu przyjęcia pierwszych przepisów dotyczących informacji sektora publicznego w 2003 r. ilość danych na świecie, w tym danych publicznych, wzrosła w postępie geometrycznym oraz generowane są i gromadzone nowe rodzaje danych. Jednocześnie jesteśmy świadkami ciągłej ewolucji technologii służących do analizy, wykorzystywania i przetwarzania danych. Ta szybko postępująca ewolucja technologiczna umożliwia tworzenie nowych usług i nowych zastosowań w oparciu o wykorzystywanie, agregację i łączenie danych. Przepisy przyjęte w 2003 r. nie dotrzymują już kroku tym szybkim zmianom, co grozi utratą możliwości gospodarczych i społecznych, jakie oferuje ponowne wykorzystywanie danych publicznych”.

wywołują bezpośredni skutek w obszarze licencjonowania i powinny pozostawać nie bez znaczenia dla przyszłego projektowania polityki udostępniania danych geoprzestrzennych.

Badania nad przedstawianymi konstrukcjami prawnymi autorka prowadziła z wykorzystaniem metody komparatystycznej. Celem, jaki przyświecał doborowi systemów referencyjnych, było ukazanie w związku sposób istniejących metod regulacji w różniących się między sobą porządkach prawnych. Stąd też autorka nie ukazywała tych samych systemów prawnych w każdym kolejnym rozdziale, lecz zdecydowała się na opis jednostkowych rozwiązań leżących w wachlarzu możliwych do przyjęcia koncepcji prawnych⁷, chcąc uniknąć powierzchownej lub nadmiernej analizy komparatystycznej. Wyselekcjonowała opisane rozwiązania prawne, kierując się znajomością rozwiązań zagranicznych, które powszechnie są dyskutowane w literaturze geoinformacji. Autorka nie stawia sobie za cel syntezy opisywanych kwestii, lecz ukazanie rozwijających się w społeczeństwach geoinformacyjnych w różnych krajach podobnych, jeśli nie tych samych, problemów. Skutkiem tego poszukuje funkcjonalnie ekwiwalentnych reguł lub proponuje przyjęcie takowych. Autorka ucieka także od analizy prawa obcego na poziomie deskryptywnym, na rzecz wykładni gramatycznej i funkcjonalnej. W procesie interpretacji skupia się na poszukiwaniu przykładów zastosowania badanych norm prawa obcego poprzez sięganie w znacznym stopniu do judykatury. Mając na uwadze, że wiele kwestii towarzyszących mapom nie doczekało się jeszcze regulacji prawnej, która jest w tym miejscu postulowana, autorka podjęła próbę interpretacji prawa na poziomie presupozycji w nadziei odnalezienia nadrzędnych zasad i wartości, którymi kierują się lub będą się kierować wybrani ustawodawcy, regulując w przyszłości zagadnienia z zakresu własności intelektualnej w sektorze geoinformacji i kosmicznym.

Autorka chciałaby podziękować za wsparcie naukowe prof. dr. hab. Wojciechowi Kowalskiemu (Uniwersytet Śląski w Katowicach) oraz oddanym kolegom: prof. UŚ dr. hab. Mirosławowi Pawełczykowi

⁷ Z. Ziemiński, *Szkice...*, s. 23–26; I. Szymczak, *Metoda nauki o porównywaniu systemów prawnych*, RPEiS 2014/3, s. 43–47.

(Uniwersytet Śląski w Katowicach) i dr. Marcinowi Kulawiakowi (Politechnika Gdańska). Szczególne słowa podziękowania autorka pragnie przekazać prof. dr. hab. Ryszardowi Markiewiczowi (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie), któremu zawdzięcza niezwykle cenne rady i sugestie, jak też ukierunkowanie w rozważaniach prowadzonych w książce. Nadto podziękowanie należy się Dermotowi McNally, członkowi LWG OSMF, za pomoc w przygotowaniu opracowań graficznych i konsultacje techniczne. Pragnie podziękować także GIS-EXPERT sp. z o.o. za konsultacje oraz za umożliwienie jej wykorzystania produkowanych przez nich map cyfrowych na cele prowadzonej przez nią analizy prawnej. Bierze przy tym całkowitą odpowiedzialność za umieszczony w książce opis techniczny map i skorelowane z nim poglądy natury prawnej.

Monografia ta powstała jako wynik badań prowadzonych w ramach projektów „Odpowiedzialność prawna związana z korzystaniem z map w postaci baz danych” (24.02.2014 r. – 12.08.2015 r.), „Autorstwo «otwarte» map cyfrowych na przykładzie portali OpenStreetMap i WikiMapa” (12.04.2015 r. – 01.08.2016 r.), „Charakter prawny mapy cyfrowej – monografia prawnicza” (11.04.2016 r. – 01.05.2017 r.), „Regulacje prawne dla nowych technologii lokalizacyjnych” (11.04.2016 r. – 01.08.2018 r.), finansowanych z dotacji dla młodych naukowców.

Niniejsza monografia obrazuje stan prawny na 30.05.2017 r.

Rozdział I

GENEZA I ISTOTA KARTOGRAFII – ROZWÓJ FORM INFORMACJI PRZESTRZENNEJ W ASPEKTCIE PRAWNYM

1. Rys historyczny rozwoju informacji przestrzennej

Rozważania historyczne poprzedzające analizę prawną pozwalają nakreślić tło regulacji prawnych, przybliżyć desygnat omawianej kategorii prawnej dzieła czy wreszcie dostrzec z szerszej perspektywy oddziaływanie czynników zewnętrznych na kształt ustawodawstwa⁸.

Z początku mapa nie była uważana za dzieło niosące przekaz intelektualny lub artystyczny. Budziła zainteresowanie głównie jako przedmiot postrzegany w kategoriach przydatności, celowości i funkcjonalności. W literaturze przedmiotu twierdzi się wręcz, że umiejętność tworzenia

⁸ Poprzedzanie prac naukowych szerszym opisem historycznym niekiedy natrafia na krytykę i spostrzeżenie, jakoby miał on jedynie walor teoretyczny. Warto zatem przytoczyć słusze słowa K.A. Saliszczewa, który jeszcze w 1984 r. wspominał w swoim opracowaniu na temat kartografii, że: „Odrębnym działem kartografii jest jej historia, tj. dzieje kartografii jako nauki i produkcji kartograficznej. W badaniu rozwoju metodologicznych podstaw kartografii, jej idei, koncepcji i teorii, dział ten cechuje aspekt teoretyczny. Natomiast badanie historii produkcji kartograficznej, ważne w rozumieniu jej współczesnego stanu i perspektywy rozwoju, a także dla prawidłowego podejścia do oceny źródeł kartograficznych, ma wyraźne ukierunkowanie praktyczne” – K.A. Saliszczew, *Kartografia ogólna*, Warszawa 1984, s. 21.

map jest starsza od umiejętności pisania. Staje się to zrozumiałe, gdy mapę uznamy za wytwór o charakterze przede wszystkim użytkowym. Z czasem jednak kartografia stała się sztuką, o czym świadczyć może dbałość pierwszych kartografów o przyozdabianie swych map ornamentami, ozdobnymi literami i wymyślnymi różami wiatrów⁹. Z upływem wieków coraz większą uwagę zaczęto zwracać także na metody barwienia, a składniki farb przechowywane były w ścisłej tajemnicy. W literaturze kartograficznej odnotowuje się nawet, że w XIX w. największe niemieckie wydawnictwo kartograficzne zlecało kolorowanie map jedynie damom z mieszczańskich sfer towarzyskich¹⁰.

Od czasów starożytnych jednostkowa potrzeba stawała się za każdym razem przysłowiową przyczyną powstania konkretnej mapy. Pierwsze mapy nie miały więc na celu graficznego opisanie całego świata zewnętrznego, lecz graficzne usytuowanie miejsc i punktów ważnych, patrząc z perspektywy interesów osób je zamawiających. Jak podają źródła, pierwsze mapy podobno zostały stworzone kilka tysięcy lat temu w Babilonii i służyły do ewidencjonowania podatku gruntowego¹¹. Pierwsze egipskie mapy pochodzące z czasów Ramzesa II prezentowały za to umiejscowienie kopalni złota¹², a pierwsze mapy chińskie miały być używane przede wszystkim w celach militarnych, w związku z czym zawierały elementy takie jak: drogi, wody, góry i przypisywały im nazwy¹³. W literaturze sporne jednak wydaje się twierdzenie, jakoby cel militarny miał być głównym czynnikiem stymulującym rozwój kartografii¹⁴, chociaż nie można go też nie doceniać. W istocie

⁹ Jak pisze K. Kowalczyk, „szata graficzna najstarszych map bardziej przypomina dzieła twórcze niż współczesne opracowania mapowe” – K. Kowalczyk, *Wybrane zagadnienia z rysunku map*, Olsztyn 2004, s. 7.

¹⁰ A. Robinson, R. Sale, J. Morrison, *Podstawy kartografii*, Warszawa 1988, s. 18.

¹¹ Najstarsza znana mapa babilońska została wykonana na glinianej tabliczce i przedstawia Mezopotamię z rzeką Eufrat, pochodzi z ok. 3800 r. przed Chr., *Britannica – edycja polska*, red. W. Wolarski, Poznań 2000, s. 443.

¹² Por. K. Kriz, *Maps and Design-Influence of Depiction, Space and Aesthetics on Geocommunication [w:] Understanding Different Geographies*, red. K. Kriz, W. Cartwright, M. Kinberger, Heidelberg–New York–Dordrecht–London 2013, s. 13.

¹³ L. Litwin, G. Myrda, *Systemy Informacji Geograficznej. Zarządzanie danymi przestrzennymi w GIS, SIP, SIT, LIS*, Gliwice 2005, s. 16–18.

¹⁴ Twierdzą tak: L. Litwin, G. Myrda, *Systemy...*, s. 18.

wzmoczone zainteresowanie starożytnych mapami i ukształtowaniem terenu przypada na trzy okresy: 1) grecką kolonizację w okresie archaicznym (VIII–VI w. przed Chr.); 2) wyprawy Aleksandra Wielkiego i ekspansję Greków na wschód (IV w. przed Chr.); 3) konsolidację Imperium Rzymskiego, zwłaszcza za czasów cesarza Augusta, lecz także Klaudiusza i Trajana (I w. po Chr.). Jak zauważa D. Dueck, nie można generalizować, że wszystkie trzy okresy wiążą się tylko z wyprawami zbrojnymi, a rozpoznanie ukształtowania terenu było powiązane jedynie z celami strategicznymi¹⁵. Autorka ta dowodzi, że greckie zainteresowanie światem wynikało z codziennych potrzeb życiowych wyspiarzy, którym wiedza o morzu, pływach i otaczających je lądach była potrzebna, by przetrwać, i to nie tylko prowadząc wojnę, ale głównie handlując. Za to w starożytnym Rzymie mapy były w istocie używane głównie do prowadzenia wojen i utrzymywania administracji.

Co ważne, tak jak cele przygotowywanych map były różne, tak też zróżnicowane były nośniki, na których mapy powstawały. Podobno jedna z najstarszych odnalezionych map była malowidłem naskalnym¹⁶. W większości jednak początkowo były one utrwalane na glinianych tabliczkach (Babilonia), pergaminie (starożytny Egipt) i na jedwabiu oraz papierze (Chiny). Do dzisiejszego dnia Eskimosi używają zresztą do ich sporządzania kawałków drewna wyrzucanych przez morze, kamieni i kości, mieszkańcy wysp południowego Pacyfiku – trzciny, liści i muszli, a Indianie – brzozy kory i piasku.

Co ciekawe, starożytni badali tylko obszary zamieszkałe. Tereny niezamieszkałe lub grunty rolne i pola nie były przedmiotem zainteresowania i dokumentowania, jako nieposiadające potencjału poznawczego. Nie bez powodu Grecy, a potem Rzymianie, przyjęli za Herodotem określenie świata pojęciem „oikumene” (z gr. οἰκουμένη ‘zamieszkała ziemia’)¹⁷. Nie mieli oni oczywiście do dyspozycji tylu narzędzi co współcześni kartografowie, w związku z czym polegali głównie na zmysłach i logice.

¹⁵ D. Dueck, *Geographie in der Antiken Welt*, Stuttgart 2013, s. 9.

¹⁶ Odnaleziono ją w ÇatalHüyük w Turcji i datowana jest na okres 6200 przed Chr. – zob. K. Kriz, *Maps...*, s. 13.

¹⁷ D. Dueck, *Geographie...*, s. 11 [za:] M. Cary, *The Geographic Background of Greek and Roman History*, Oxford 1949.

Marlena Jankowska – doktor nauk prawnych; adwokat; adiunkt w Katedrze Prawa Cywilnego i Prawa Prywatnego Międzynarodowego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; tworzy projekty badawcze poświęcone zagadnieniom geoinformacji i prawa autorskiego w społeczeństwie informacyjnym przy Polskiej Fundacji Prawa Konkurencji i Regulacji Sektorowej Ius Publicum w Warszawie oraz fundacji Instytut Własności Intelektualnej (IIP) w Katowicach; członek grupy roboczej Licensing Working Group OSMF. W 2016 r. otrzymała prestiżowe stypendium rządu Australii, w ramach którego realizowała projekt dotyczący praw autorskich do map cyfrowych przy Uniwersytecie Technologicznym w Sydney (Endeavour Research Fellowship).

Monografia stanowi pierwsze w Polsce tak szczegółowe omówienie ochrony autorskoprawnej map cyfrowych i jej składowych. Przedmiotem rozprawy jest krytyczna analiza istniejącej regulacji prawa autorskiego oraz ukazanie wad ram konstrukcyjnych wybranych instytucji, których usunięcie mogłoby się przyczynić do szerszej, a nade wszystko pewniejszej ochrony prawnej systemów informacji przestrzennej i danych przestrzennych.

Autorka uporządkowała w pracy pojęcia pojawiające się na gruncie nauk geoinformacyjnych i podjęła próbę wprowadzenia ich na grunt prawa prywatnego. Omówiła zagadnienie zdolności ochronnej elementów składowych mapy cyfrowej, w tym danych rastrowych i danych wektorowych, jak też mapy jako całości. Nie pominęła nadto ukazania mapy jako materiału urzędowego oraz towarzyszących temu wątpliwości na gruncie prawa autorskiego, jak też prawa geodezyjnego i kartograficznego. Autorka proponuje wprowadzenie nowej instytucji prawnej w postaci prawa pokrewnego do nadań sygnałów.

Książka przeznaczona jest dla pracowników naukowych, praktyków prawa i pracowników administracji publicznej zajmujących się omawianą tematyką, przedsiębiorców specjalizujących się w produkcji i dystrybucji systemów informacji przestrzennej, map cyfrowych, wizualizacji kartograficznych i geodanych, a także branży geodezyjnej i szeroko pojętego przemysłu kosmicznego.



SERIA REKOMENDOWANA PRZEZ KATEDRĘ PRAWA WŁASNOŚCI
INTELEKTUALNEJ WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI UJ



ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUPER.PL
WWW.PROFINFO.PL

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8107-546-6



CENA 149 Zł (W TYM 5% VAT)